

УДК 3.34.343.2

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.32>**Інна Берднік,**

канд. юрид. наук, доцент,

професор кафедри кримінального права та правосуддя

Чернігівського національного технологічного університету

ЗАХОДИ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПОЗА МЕЖАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИ, ЗА ЗЛОЧИНИ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВОДНІ РЕСУРСИ

Гуманізація вітчизняного законодавства зумовлює необхідність дослідження заходів кримінально-правового характеру, що не пов'язані з кримінальною відповідальністю особи, яка скоїла злочин. Поза межами кримінальної відповідальності особи застосовуються такі заходи кримінально-правового характеру, як: звільнення від кримінальної відповідальності, примусові заходи медичного характеру, примусові заходи виховного характеру, примусове лікування та заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Автор звертається до аналізу заходів кримінально-правового характеру поза межами кримінальної відповідальності з метою висвітлення основних проблем щодо підстав та умов звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на водні ресурси, а також застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Автор доходить висновку, що зміст статей розділу VIII Особливої частини КК, що передбачають кримінальну відповідальність за посягання на водні ресурси, дозволяє зробити висновок, що за окремі з них можуть застосовуватись види звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені розділом XII «Звільнення від покарання та його відбування» Загальної частини КК. Поряд із цим за різні види правопорушень, що посягають на водні ресурси, можна застосовувати різні за своїм характером заходи правового впливу щодо юридичних осіб. Проте заходи правового впливу, що застосовуються на підставі регуляторного законодавства за названі вище правопорушення, вчинені фізичними особами, за своїм характером все ж істотно відрізняються від заходів кримінально-правового характеру, які згідно зі ст. 96-6 КК можуть застосовуватись до юридичних осіб. Тому видами правопорушень, за які можуть застосовуватись зазначені заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, доцільно визнати лише такі з них, які істотно відрізняються від інших правопорушень, що передбачені регуляторним законодавством, і лише частково збігаються за своїм обсягом зі злочинами певних видів.

Ключові слова: звільнення від кримінальної відповідальності, дійове каяття, примирення з потерпілим, передача особи на поруки, регуляторне законодавство.

Постановка проблеми. Поняття заходів кримінально-правового характеру доцільно визначати залежно від скоєння злочину та іншого виду кримінально-правової аномалії, що зумовлюють виникнення спеціальних охоронних кримінально-правових відносин (спеціальні кримінально-правові відносини, пов'язані з вчиненням злочину, суспільно небезпечного діяння неосудної особою та суспільно небезпечного діяння особою, яка не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність) [1, с. 40-42, 98]. Поза межами кримінальної відповідальності особи застосовуються такі заходи кримінально-правового характеру, як: звільнення від кримінальної відповідальності, примусові заходи медичного характеру, примусо-

ві заходи виховного характеру, примусове лікування та заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб [1, с. 18].

Аналіз досліджень та публікацій. Питання заходів кримінально-правового характеру досліджувалися в роботах таких вчених, як: П.С. Берзін, Р.А. Волинець, В.О. Гацелюк, О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк, та інших. Проте дослідження заходів кримінально-правового характеру за злочини, що посягають на водні ресурси, не проводилося.

Метою дослідження є аналіз заходів кримінально-правового характеру поза межами кримінальної відповідальності з метою висвітлення основних проблем щодо підстав та умов звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, що посягають

на водні ресурси, а також застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо спочатку особливості застосування звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на водні ресурси. Їх застосування поза межами кримінальної відповідальності особи зумовлено, по-перше, відсутністю законодавчого визначення поняття кримінальної відповідальності, у зв'язку з чим включення до її змісту заходів кримінально-правового характеру залежить від того, як розуміється кримінальна відповідальність загалом [2, с. 714]. Однак як можливий нормативний орієнтир щодо визначення поняття «кримінальна відповідальність» у кримінальному законі у літературі пропонується ч. 1 ст. 44 Кримінального кодексу (далі – КК) Республіки Білорусь [1, с. 466], в якій роз'яснюється, що «кримінальна відповідальність виражається у засудженні від імені Республіки Білорусь за вироком суду особи, яка вчинила злочин, та застосуванні на підставі засудження покарання або інших заходів кримінальної відповідальності згідно з чинним Кодексом» [1, с. 466]. Поняття кримінальної відповідальності можна визначати з урахуванням його загального та конкретного змісту. Розкриваючи загальний зміст, необхідно враховувати, що поняття кримінальної відповідальності стосується *реагування* держави на скоєний особою злочин та розглядається як вплив на особу, яка вчинила злочин певного виду, та *наявність* несприятливих наслідків для неї, пов'язаних з її осудом державою і застосуванням конкретних заходів кримінально-правового характеру, що передбачені КК і визначені у вироку суду [1, с. 465]. Конкретний зміст поняття кримінальної відповідальності визначається залежно від особливостей поєднання державного осуду особи, яка вчинила злочин, з видами заходів кримінально-правового характеру. Особливості такого поєднання враховуються у виділенні форм кримінальної відповідальності, що передбачені КК, а саме: а) покарання; б) звільнення від покарання; в) умовне незастосування покарання як «особлива форма» кримінальної відповідальності. Тобто зміст цих форм кримінальної відповідальності прямо впливає на її пом'якшення у відповідних формах та залежить від того, яким саме чином державний осуд особи, що скоїла злочин, поєднується з конкретним видом заходів кримінально-правового характеру [1, с. 466].

По-друге, у разі звільнення від кримінальної відповідальності відсутній обвинувальний вирок суду, що у принципі унеможливає настання кримінальної відповідальності, а тому ті заходи, що не пов'язані з винесенням обвинувального вироку, мають перебувати за межами настання кримінальної відповідальності [3, с. 6-7].

Зміст тих статей розділу VIII Особливої частини КК, які передбачають відповідальність за посягання на водні ресурси, дозволяє зробити висновок, що за окремі з них можуть застосовуватись види звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені розділом XII «Звільнення від покарання та його відбування» Загальної частини КК.

По-перше, з урахуванням форми вини та тяжкості злочинів, що посягають на водні ресурси, за вчинення окремих із них можуть застосовуватись такі види звільнення від кримінальної відповідальності, як звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК), звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК). Так, у ст. 45, 46 КК підставою цих видів звільнення від кримінальної відповідальності визначено те, що особа «вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості». Окремі злочини, що посягають на водні ресурси, мають склади, що включають таке психічне ставлення особи до вчиненого діяння та його наслідків, яке характеризується з позиції змісту різних форм вини (умислу та необережності). Якщо вважати такі злочини у цілому необережними, то зазначені види звільнення від кримінальної відповідальності можуть застосовуватись за злочини, передбачені ст. 239, ч. 1, 2 ст. 239-1, 239-2, ч. 1 ст. 240, 241, 242, 243, 244, 247, ч. 1 ст. 248, ст. 249, 250, ч. 1 ст. 252, ст. 253 КК, та не можуть застосовуватись за вчинення злочинів, передбачених ст. 236, ч. 3 ст. 239-1, ч. 2, 3 або ч. 4 ст. 240, ст. 245, ч. 2 ст. 248, ч. 2 ст. 252 КК. Однак, якщо названі вище злочини вважати у цілому умисними, що, на мою думку (про це див. нижче), є більш правильним, то зазначені види звільнення від кримінальної відповідальності можуть застосовуватись лише за злочини, передбачені ч. 1 ст. 239, ч. 1 ст. 239-1, ч. 1 ст. 239-2, ч. 1 ст. 240, ч. 1 ст. 241, ч. 1 ст. 242, ч. 3 ст. 243, ч. 2 ст. 244, ст. 247, ч. 1 ст. 248, ч. 1 ст. 249, ч. 1 ст. 252, ч. 1 ст. 253 КК.

По-друге, підставою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47 КК) та звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48 КК) є те,

що особа «вперше вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості» (тобто незалежно від форми вини, але з урахуванням тяжкості цих злочинів). Отже, ці види звільнення від кримінальної відповідальності можуть застосовуватися за злочини, передбачені ст. 239, ч. 1, 2 ст. 239-1, 239-2, ч. 1 ст. 240, 241, 242, 243, 244, 247, ч. 1 ст. 248, ст. 249, 250, ч. 1 ст. 252, ст. 253 КК.

По-третє, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК), за наявності відповідних підстав, може бути застосовано за вчинення всіх злочинів, що посягають на водні ресурси.

Таким чином, названі вище загальні види звільнення від кримінальної відповідальності можуть застосовуватися практично за всі злочини, що посягають на водні ресурси. Виняток становлять ті, що є умисними злочинами середньої тяжкості, а також тяжкими злочинами.

Виходячи з цього, можна виділити основні проблеми, що стосуються підстав та умов видів звільнення від кримінальної відповідальності.

По-перше, окремі із названих вище злочинів містять у своїх складах так звані додаткові, альтернативні або похідні наслідки, психічне ставлення до настання яких, на відміну від ставлення до вчиненого діяння, є необережним (наприклад, «спричинили загибель людей, їх масове захворювання або інші тяжкі наслідки» у ч. 2 ст. 239 КК, «спричинили тяжкі наслідки» у ч. 3 ст. 239-2 КК, «спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного і рослинного світу або інші тяжкі наслідки» у ч. 2 ст. 242 КК та ін.). За таких умов існує проблема визнання злочинів з такими складами у цілому умисними або необережними, оскільки «компонентом» підстави звільнення, передбаченого ст. 45, 46 КК, є «необережний злочин середньої тяжкості». Отже, у зазначеній ситуації психічне ставлення особи до вчиненого діяння та його наслідків характеризується з позиції змісту двох (різних) форм вини. Потреба визначення злочину в цілому умисним або необережним в окресленій ситуації пояснюється наявністю в чинному КК норм, що включають вказівку на умисний та/або необережний злочин [1, с. 438-439].

Однак урахування особливостей психічного ставлення особи до діяння та його наслідків не здатне визначити особливості тих різновидів наслідків у зазначених вище складах злочинів як таких, що дозволяють визнати злочин у цілому умисним чи необережним, без урахування психічного ставлен-

ня або до діяння (дії чи бездіяльності), або до наслідків (тобто в межах інституту вини). Обґрунтування ж підстав визначення злочинів зі складною виною в цілому умисними чи необережними потребує окремого дослідження та має передбачати визначення особливостей форми вини при характеристиці вже визначених різновидів наслідків у складі конкретного злочину. Крім цього, у такому обґрунтуванні має враховуватися специфіка також інших елементів складу злочину (об'єкта злочину, діяння та інших елементів об'єктивної сторони), що можуть бути обов'язковими в складі конкретного злочину (способу, місця, часу, обстановки тощо). Тому без нормативного закріплення зазначених підстав (критеріїв) будь-які висновки неодмінно залишатимуться дискусійними і такими, що потребують узгодження з відповідними нормами Загальної та/або Особливої частини КК [4, с. 534]. Отже, одним зі способів виходу із цієї ситуації є запозичення законодавчого досвіду зарубіжних держав, чий кримінальні закони містять визначення форми вини, коли психічне ставлення особи до вчиненого діяння та його наслідків характеризується з позиції змісту двох (різних) форм вини (наприклад, у ст. 22 УК Республіки Білорусь закріплюються такі положення: «Складна вина характеризується умисним учиненням злочину та необережністю по відношенню до наслідків, що настали в результаті цього злочину, з якими закон пов'язує підвищену кримінальну відповідальність. У цілому такий злочин визначається вчиненим умисно»; ст. 27 КК РФ визначає: «Якщо в результаті вчинення умисного злочину заподіюються тяжкі наслідки, які за законом тягнуть більш суворе покарання та які не охоплювались умислом особи, кримінальна відповідальність за такі наслідки настає тільки у разі, якщо особа передбачала можливість їх настання, але без достатніх для того підстав самонадіяно розраховувала на їх відвернення, або у разі, якщо особа не передбачала, але повинна була і могла передбачити можливість настання цих наслідків. У цілому такий злочин визнається вчиненим умисно» [1, с. 440].

По-друге, у визначених у ст. 45-49 КК видах звільнення від кримінальної відповідальності виділяються такі умови, як «після вчинення злочину щиро покаялася, активно сприяла розкриттю злочину і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду» (ст. 45 КК), «примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду» (ст. 46 КК), «щиро покаялася» та «протягом року з дня передачі її на поруки виправдає

довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку» (ч. 1 ст. 47 КК), «на час кримінального провадження внаслідок зміни обстановки вчинене нею діяння втратило суспільну небезпечність або ця особа перестала бути суспільно небезпечною» (ст. 48 КК), «з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили минули <...> строки», названі у ч. 1 ст. 49 КК. Однак суди доволі неоднозначно підходять до визначення окремих із цих умов та їх застосування у разі розгляду питання про звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на водні ресурси.

Ще одними заходами кримінально-правового характеру, які застосовуються поза межами кримінальної відповідальності особи та які слід розглянути у цій праці, є передбачені розділом XIV¹ Загальної частини КК «заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб».

23 травня 2013 року ВРУ ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб)» (далі – Закон «Про внесення змін...»), яким Загальну частину КК доповнено розділом XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». На відміну від проекту Закону № 2032 Закон «Про внесення змін...» визначив підстави для застосування зазначених заходів до юридичних осіб (ст. 96³ КК), а саме: вчинення її уповноваженою особою: 1) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 209, 306, ч. 1 і ч. 2 ст. 368³, ч. 1 і ч. 2 ст. 368⁴, ст. 368⁴, ст. 369, 369² КК; 2) від імені юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 258-258⁵ КК. При цьому зміст поняття уповноважених осіб юридичної особи та вчинення злочинів, передбачених ст. 209, 306, ч. 1 і ч. 2 ст. 368³, ч. 1 і ч. 2 ст. 368⁴, ст. 368⁴, ст. 369, 369², 258-258⁵ КК, «в інтересах юридичної особи» розкривається відповідно до п. 1, 2 примітки до ст. 96³ КК. Також слід врахувати, що поняття самих заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються до юридичних осіб, Закон «Про внесення змін...» не розкриває, а визначає лише види таких заходів, зокрема: штраф, конфіскація майна та ліквідація (ст. 96⁶-96⁹ КК) [5, с. 156-157].

П.С. Берзін та В.О. Гацелюк слушно зазначають, що запропонований Законом «Про внесення змін...» підхід відтворює «опосередковане» визначення змісту названих вище заходів, коли їх розуміння впливає зі змісту інших понять (зокрема, тих, що

стосуються конкретних видів таких заходів, а також загальних правил їх застосування до юридичних осіб (ст. 96¹⁰ КК) та їх застосування за сукупністю злочинів (ст. 96¹¹ КК)). Тому такий підхід фактично заважає: а) зрозуміти сутність цих заходів, зіставивши їх із сутністю заходів кримінально-правового характеру (їх різновидами); б) визначити їх співвідношення з окремими формами кримінальної відповідальності, а також в) визначити функції, які мають виконувати заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб [5, с. 157].

Підтримуючи думку про те, що зазначені заходи не є самостійною формою кримінальної відповідальності [6, с. 401-402], доцільно звернути увагу на те, що за вчинення злочинів, які посягають на водні ресурси, застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у розділі XIV Загальної частини КК не передбачається. Однак можливістю їх застосування за окремі із таких злочинів все ж не можна нехтувати, оскільки ще у 1978 році Європейський комітет з проблем злочинності Ради Європи рекомендував визнати юридичних осіб відповідальними за екологічні злочини. Ця ж рекомендація була свого часу реалізована у законодавстві низки європейських країн (наприклад, Англії та Франції). Така сама рекомендація міститься у рішеннях Сьомого (1985 рік) та Дев'ятого (1995 рік) Конгресів ООН із запобігання злочинності та повождення з правопорушниками [7, с. 13].

Висновки

Згідно з ч. 1 ст. 96-6 КК до юридичних осіб судом можуть бути застосовані такі заходи кримінально-правового характеру, як: 1) штраф; 2) конфіскація майна; 3) ліквідація. На рівні регулятивного законодавства застосування заходів, пов'язаних з юридичною відповідальністю юридичних осіб, передбачена у Водному кодексі (далі – ВК), Законі «Про охорону навколишнього природного середовища» та Законі «Про оцінку впливу на довкілля». Так, у главі 23 («Відповідальність за порушення водного законодавства») ВК міститься ст. 110, яка визначає деякі особливості юридичної відповідальності за порушення водного законодавства (зокрема, згідно з ч. 1 ст. 110 ВК такі порушення «тягнуть за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законодавством України», а відповідно до ч. 4 цієї статті ВК «законодавством України може бути встановлено відповідальність і за інші правопорушення щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів»).

У ч. 3 ст. 110 ВК визначені види правопорушень, які частково збігаються з відповідними формами злочинів, що посягають на водні ресурси. Так, передбаченому в ст. 239-2 КК незаконному заволодінню землями водного фонду в особливо великих розмірах відповідає зазначене у п. 1 ч. 3 ст. 110 ВК «самовільне захоплення водних об'єктів». Формам злочинів, передбачених ст. 242, 243 КК, відповідають названі у п. 2 ч. 3 ст. 110 ВК «забруднення та засмічення вод» та у п. 10 ч. 3 цієї статті ВК «незаконне створення систем скидання зворотних вод у водні об'єкти, міську каналізаційну мережу або зливну каналізацію та несанкціонованому скиданні зворотних вод», а окремим формам порушення правил екологічної безпеки (ст. 236 КК) частково відповідають «руйнування русел річок, струмків та водотоків або порушення природних умов поверхневого стоку під час будівництва і експлуатації автошляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій» (п. 4 ч. 3 ст. 110 ВК), «введення в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без очисних споруд чи пристроїв належної потужності» (п. 5 ч. 3 ст. 110 ВК), «самовільне проведення гідротехнічних робіт (будівництво ставків, дамб, каналів, свердловин)» (п. 7 ч. 3 цієї статті ВК), «пошкодження водогосподарських та гідрометричних споруд і пристроїв, порушення правил експлуатації та встановлених режимів їх роботи» (п. 9 ч. 3 ст. 110 ВК), «незаконне створення систем скидання зворотних вод у водні об'єкти, міську каналізаційну мережу або зливну каналізацію та несанкціоноване скидання зворотних вод» (п. 10 ч. 3 цієї статті ВК). Назване у п. 6 ч. 3 ст. 110 ВК «недотримання умов дозволу або порушення правил спеціального водокористування» лише частково збігається з формами передбаченого в ч. 2 ст. 240 КК порушення встановлених правил використання надр. Водночас зазначене у п. 9 ч. 3 ст. 110 ВК «пошкодження водогосподарських та гідрометричних споруд і пристроїв» може частково збігатися з формами умисного пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252 КК). Окремим формам безгосподарського використання земель (ст. 254 КК) частково відповідає назване у п. 11 ч. 3 ст. 110 ВК «використання земель водного фонду не за призначенням». Зазначені у п. 12, 13 ч. 3 ст. 110 ВК «неповідомлення (приховування) відомостей про аварійні ситуації на водних об'єктах» та «від-

мова від надання (приховування) проектною документації та висновків щодо якості проектів підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть впливати на стан вод, а також актів і висновків комісій, які приймали об'єкт в експлуатацію» лише частково збігаються з відповідними формами злочинів, передбачених ст. 236, 237, 238 КК. Передбаченому в ст. 243 КК забрудненню моря частково відповідає назване у п. 14 ч. 3 ст. 110 ВК «порушення правил охорони внутрішніх морських вод та територіального моря від забруднення та засмічення».

Слід враховувати, що у п. 1, 4 ч. 1 ст. 96-3 КК «компоненти» підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру визначені як «вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів». Здійснений у цій роботі аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак складів злочинів, що посягають на водні ресурси, дозволяє говорити про можливість вчинення особами, уповноваженими від імені та в інтересах (тобто здебільшого – на користь) юридичної особи, злочинів, передбачених ст. 236, 239, 239-1, 239-2, 240, 242, 243, 252, 254 КК.

Список використаних джерел:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник : у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: ВД «Дакор», 2019. 562 с.
2. Кримінальне право: Загальна частина : підручник / Г.М. Зеленов, М.В. Карчевський, Ю.Г. Старовойтова та ін.; за ред. А.С. Беніцького, В.С. Гусласького, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. Київ: Істина, 2011. 1112 с.
3. Хавронюк М. І. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? (частина 1). *Юридичний вісник України*. 2013. № 21. С. 6-7.
4. Берзін П.С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення : монографія. Київ: Дакор, 2009. 736 с.
5. Берзін П.С., Гацелюк В.О. Окремі проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. *Актуальні проблеми кримінальної відповідальності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 10-11 жовт. 2013 р.). Харків: Право, 2013. С. 153-158.
6. Волинець Р.А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення : монографія. Київ: ВД «Дакор», 2018. 452 с.
7. Наумов А.В. Российское уголовное право. Курс лекций: в 3 т. Т. 1. Общая часть. Москва : Волтерс Клувер, 2007. 736 с.

Measures of criminal law for water resources' crimes, which are used outside of the criminal liability of a person. Formulation of the problem. The humanization of domestic legislation emphasizes the need to study criminal-law measures that are not related to the criminal liability of the perpetrator. National legislation contains the following types of criminal-law measures that are applied outside the scope of criminal liability: release from criminal liability, compulsory measures of a medical nature, compulsory measures of educational nature, compulsory treatment and measures of a criminal-law nature with regard to legal persons. Presenting main material. The author focuses on the analysis of such measures of criminal law in order to cover the main issues regarding the grounds and conditions for exemption from criminal liability for offenses affecting water resources, as well as the application of criminal law measures against legal entities. Conclusions of the research. The provisions of Chapter XII "Discharge from punishment and from serving it" of the General Part of the Criminal Code of Ukraine may be applied to release perpetrators from criminal responsibility for attacks on water resources. At the same time, different types of offenses encroaching on water resources can be used in different ways by measures of legal influence on legal entities. However, measures of legal influence, which are applied on the basis of the regulatory legislation for the above-mentioned offenses, committed by legal entities, by their nature, are still significantly different from those of the criminal law, which according to Art. 96-6 of the Criminal Code may apply to legal entities. Therefore, the types of offenses for which these criminal measures can be applied to legal entities, it is expedient to recognize only those which differ significantly from other offenses provided for by the regulatory legislation and only partially coincide in their scope with certain types of crime.

Key words: discharge from criminal liability, effective repentance, reconciliation of the offender and the victim, admission by bail, regulatory legislation.